

Átlépni vagy maradni? Nyugdíjdilemma Az összeállítást Fekete Emese készítette.

Figyelő

Élete egyik igen fontos kérdése előtt áll mintegy 3 millió ember, amikor az elkövetkező hetekben saját időskori sorsáról, azaz a majdani nyugdíjáról kénytelen dönteni. A friss nyugdíjtörvények teremtette kvázi kényszerhelyzetben első ránézésre egyszerűnek tűnő kérdést – a visszalépjek vagy maradjak dilemmáját – korántsem könnyű megválaszolni. Mert bár az Orbán-kormány egyértelmű szándéka az, hogy mindenki lépjen vissza az állami nyugdíjpillérbe, bizonyos helyzetekben mégis jobb megoldás a magánnyugdíjpénztárban maradni. A jó döntéshez azonban rengeteg kérdést kell rekordidő alatt átgondolni, és még akkor sem lesz mindenre válasz. Amire viszont van, azt most megpróbáltuk összegyűjteni.

Nekem már csak két homályos pont maradt: hogyan változnak a jogszabályok a következő húsz évben és meddig élek? – tette fel az igazán fogas kérdéseket az egyik legnagyobb hazai magánnyugdíjpénztár ma 43 éves férfi tagja, miután több napon keresztül bővült egy Excel file-t, hogy a különböző alternatívák mentén számszerűsítse majdani nyugdíját.

Nem volt könnyű helyzetben, hiszen éppen a hozzá hasonló „évjáratoknál” a legkevésbé egyértelmű az „átlépni” vagy „maradni” dilemmája. Pláne, ha az illető férfinak született és tisztos, jól fizető állása révén már nem elhanyagolható magánpénztári megtakarítással is bír. A többnapos agytorna eredményeként végül úgy döntött, marad a magánpénztárban, s ebbéli elhatározásában vele született jogérzéke is erősítette. Minél többet aludt ugyanis a kérdésre, annál abszurdabbnak tűnt föl előtte az a scenárió, miszerint a mostani diszkriminatív helyzet fennmarad, és így végképp elesik állami nyugdíjától. Pusztán azért, mert – fenntartva bő tíz évvel ezelőtt kötött szerződését – továbbra is tagja kíván maradni magánpénztárának.

Ügyfelek a fővárosi nyugdíjigazgatóságon. Egyelőre összesen 9,5 ezren írták alá azt a nyilatkozatot, amellyel „kiszereződnek” az állami nyugdíjrendszerből.

A dilemma január végéig bezárólag 3 millió pénztártagot érint Magyarországon. Közülük, lapzártánkig 9,5 ezren írták alá azt a nyilatkozatot, amellyel „kiszereződnek” az állami nyugdíjrendszerből, vagyis pénztártagságuk megtartásáért cserébe akár azt is vállalják, hogy részben vagy teljesen búcsút intenek az állami nyugellátásnak. Számuk természetesen elenyésző (arányaiban alig 0,4 százalékos) a szabályokkal sodródó, az állami nyugdíjszisztémába automatikusan visszakerülő tömegekhez képest, és várhatóan akkor is elhanyagolható marad, ha a január végéig még hátralévő időszak intenzívebb mozgást hoz a még bizonytalan tagok körében. Az optimista várakozások szerint is legfeljebb 4–5 magánnyugdíjpénztár marad életben a mostani 19-ből, hiszen a jelen állás alapján az is csoda lenne, ha 100 ezren maradnának a rendszerben. Bizonytalan, hezitáló pénztártagból viszont biztosan ennél több van.

Nekik próbálunk segíteni azzal, hogy a még bő két hétig rendelkezésre álló időben minden releváns szempontot mérlegelhessenek magukban. A számos jogi, pénzügyi és praktikus kérdésre a legjobb tudásunk szerint begyűjtöttük a válaszokat.

E munkánkat az októberben és decemberben elfogadott új jogszabályok, az Országos Nyugdíjbiztosítási Intézet (ONYF), a Stabilitás Pénztárszövetség, továbbá Rajné Adamecz Ildikó, a BDO Magyarország pénzügyi tanácsadási üzletágának partnere és Radnai Márton, a mostani döntést egy remek kalkulátorral is segítő Netfolio.hu portált üzemeltető Ramasoft Zrt. vezérigazgatója segítette.

Idealisták persze nem vagyunk: vannak kérdések, amelyeket – minden igyekezetünk ellenére – ma még képtelenség megválaszolni.

20 kérdés és válasz a bizonytalanoknak, és azoknak, akik szívesen maradnának

1 Mi a legerősebb érv amellett, hogy visszalépjek az állami nyugdíjrendszerbe?

■ Ez esetben nincs büntetés, vagyis nem vesz el az állami nyugdíj jogosultság. Az öregségi nyugdíj oly módon jár majd, mintha az érintett soha nem lett volna magán-nyugdíjpénztári tag.

2 Mi a legerősebb érv a maradás mellett?

Átlépni vagy maradni? Nyugdíjdilemma **Az összeállítást Fekete Emese készítette.**

Figyelő

- A magánpénztárban lévő pénzek már megvannak, abból már biztosan lesz valamekkora nyugdíj, s e pénz ráadásul teljes egészében örökölhető. Az viszont bizonytalan, hogy az állami nyugdíjpillér – a prognosztizált demográfiai és foglalkoztatási tendenciák következtében – 20–40 év múlva mennyi nyugdíjat tud fizetni.

3 Meg lehet mondani, mekkora jövedelemnél vagy milyen életkorban érdemes átlépni/maradni?

- Nem lehet általános érvényű szabályokat felállítani, mert minden egyes tag helyzete, jövőbeli jövedelmi kilátásai eltérőek. Számolgatni viszont nagyon is érdemes (például a Netfolio.hu portál egyszerűen használható, szabadon elérhető kalkulátorával), hiszen annak ellenére, hogy első hallásra szinte mindenkinek jobbnak tűnik a visszalépés, ez nincs teljesen így.

4 Lehet mondani tipikus csoportokat, akiknek ez vagy az a választás előnyösebb?

- A pályakezdő fiataloknak például érdemes a pénztárban maradniuk, hiszen esetükben a nyugdíjig hátralévő hosszú megtakarítási időszak azt is képes kompenzálni, hogy egyáltalán nem kapnak állami nyugdíjat (ami amúgy is jóval kevésbé lesz gáláns, mire ők elérkeznek abba a korba). A középkorú férfiaknak, akiknek már 20 év szolgálati idejük és kellő pénztári megtakarításuk is van, szintén érdemes lehet maradniuk. Kétfelől fognak ugyanis nyugdíjat kapni, és még elég sok időt töltenek el aktív dolgozóként ahhoz, hogy számottevően gyarapíthassák a pénztári számlájukat. A nők ugyanebben a korban valószínűleg jobban teszik, ha visszalépnek, mert jellemzően kevesebb pénzük van a pénztárban, viszont átlagosan tovább élnek, s ebből a szempontból az állami rendszer a bőkezűbb. Annak is megéri visszalépnie – nemtől függetlenül – aki nyolc éven belül nyugdíjba megy.

5 Mi történik, ha január 31-ig nem tudom a nyilatkozatomat leadni?

- Aki január 21-ig – például betegsége miatt – kéri, hogy a nyugdíjbiztosítási igazgatóság emberei keressék fel személyesen, ám rajta kívül álló okokból így sem tudja személyesen leadni a nyilatkozatát, az február 28-ig ezt pótolhatja. Ennek híján pénztártagsága március 1-jével megszűnik, csakúgy, mint mindenki másnak, aki nem nyilatkozik a maradási szándékáról.

6 Ha pénztártag maradok, akkor 2011 végéig semmit nem fizethetek a számlámra a korábban törvénybe iktatott 14 havi felfüggesztés miatt?

A választ és a további kérdés-válaszokat a csütörtöktől kapható Figyelő hetilapban találja, vagy előfizetői hozzáféréssel olvashatja el.

- A magánpénztárakba 2010. november 1-je és 2011. december 31-e között nem lehet tagdíjat fizetni: a tagdíj mértéke ebben az időszakban a bruttó jövedelem 8 százaléka helyett 0 százalék. Így e 14 hónap alatt csak a korábban felhalmozódott pénz kamatozik tovább, illetve arra van lehetőség, hogy a pénztártag vagy a munkáltatója tagdíj-kiegészítéssel éljen (a bruttó jövedelem legfeljebb 2 százalékát lehet havonta befizetni, ám azt sem kedvezményesen). A felfüggesztés időszakában a 8 százaléknyi pénz a tb-nek megy, és hozzáadódik ahhoz a 2 (korábban 1,5) százaléknyi havi nyugdíjállományhoz, amit eddig is voltak a pénztártagok fizetéséből.

7 Ez az időszak annak is beleszámít a szolgálati idejébe, aki a pénztárban marad?

- Igen. Ez annak fontos, akinek ettől függ, hogy meglegyen az állami nyugdíjra jogosító 15 vagy 20 éves szolgálati ideje.

8 Mi történik, ha 15 évnyi szolgálati időm sincs?

- Állami nyugdíjra ez esetben nem lesz jogosult, csak az úgynevezett időskorúak járadékára. Ez 2010-ben legfeljebb 22,8 ezer forint volt, egyedülálló idős ember esetében 27 ezer forint, illetve 75 év felett lehetett 37 ezer forint is. Ha az illetőnek volt saját jövedelme, akkor annyival kevesebb járadékot kapott.

9 Mi jár, ha legalább 15 év szolgálati időm van?

- Ha 15 évnél több, de 20 évnél kevesebb szolgálati idővel rendelkezik, akkor részleges nyugdíjat kap; 20 év után már teljes öregségi nyugdíj jár.

10 Mi számít bele a szolgálati időbe?

- A munkával töltött évek mellett beszámítható többek között a katonai szolgálat, a gyermekágyi segély, a gyés, a gyed és a táppénz időszaka, valamint az 1998. január 1-je előtti nappali tagozatú felsőoktatás időtartama.

Átlépni vagy maradni? Nyugdíjdilemma **Az összeállítást Fekete Emese készítette.**

Figyelő

11 A tagdíjfizetés felfüggesztése után mennyi pénzt fizethetek a magánnyugdíjpénztárba?

■ A bruttó jövedelem 10 százalékát. Hogy ez pontosan mikortól érvényes, arról ellentmondásosan rendelkeznek a vonatkozó jogszabályok. A tagdíj felfüggesztéséről szóló – tavaly októberben megszavazott – törvény alapján 2012. január 1-jétől lép ez érvénybe, miközben a tavaly december 13-án módosított tb-törvény 2011. december 1-jéről beszél. Van tehát 30 nap differencia, ami esetleg azzal magyarázható, hogy van egy hónapos csúszás a tagdíj esedékessége és a tényleges befizetése között.

12 Matolcsy György nemzetgazdasági miniszter szerint 2012 második felére mindenkinek egyéni számlája lesz a társadalombiztosítási rendszerben. Ha visszalépek az állami pillérbe, akkor az idén március 1-je és a jövő év közepe közötti időszakban hogyan fogják nyilvántartani a pénzemet?

■ Nem tudni, erre a kérdésre még senki nem tudott igazán megnyugtató választ adni. Matolcsy szerint (miként azt a Heti Válasznak pár hete kifejtette) a pénztárakból visszatérők „hozzák magukkal” a számlájukat. Az ONYF-től pedig azt a tájékoztatást kaptuk, hogy az egyéni számlával, valamint a járulékbefizetésekkel kapcsolatos adatokat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) által működtetett rendszerben fogják nyilvántartani.

13 Ha maradok, előfordulhat, hogy mégsem kapok majd nyugdíjat a magánnyugdíjpénztártól? Az egyik nagy kassza úgy tájékoztatta tagjait, hogy csak annak fog fizetni, aki az állami nyugdíjra is jogosult.

■ Ilyen nem fordulhat elő. A magán-nyugdíjpénztári kifizetésre mindenki jogosult, aki betöltötte a hivatalos öregségi nyugdíjkorhatárt (ma 62 év, és fokozatosan 65-re emelkedik).

14 Külföldön dolgozom, és az adott országnak van kétoldalú nyugdíj-megállapodása Magyarországgal. Megvéd engem a kétoldalú egyezmény attól, hogy elveszítsem a hátralévő időszak állami nyugdíját, ha maradok a pénztárban?

■ A kétoldalú egyezmények, valamint az Európai Unió 883/2004/EK rendelete szerint a hazai nyugdíj megállapítása során valóban figyelembe kell venni a külföldön szerzett szolgálati időt. Ez azonban csak a jogosultsághoz szükséges (minimum 15 éves) szolgálati idő megszerzése szempontjából érdekes, mert a nyugdíj kiszámításánál már csak a hazai szabályok szerint szerzett szolgálati időt veszik alapul.

15 Ha maradok, de a pénztáram később megszűnik, akkor sehonnan sem lesz nyugdíjam?

■ Ha egy pénztár végelszámolással megszűnik, a tagok 30 napon belül választhatnak egy másik magánpénztárt. Ha nem teszik meg, visszakerülnek a tb rendszerbe.

16 Az utóbbi esetben mi lesz a megtakarításaimmal, és szerzek-e jogosultságot az állami nyugdíjra az ezt követő időszakban?

■ Erről nem rendelkeznek a jogszabályok, itt biztosan joghézag van. Van olyan értelmezés, amely szerint egyébként igen, vagyis ilyenkor jár majd az állami nyugdíj, így ez akár kiskapuként is szolgálhat most az időnyerésre. A pénztártagok gondolkozhatnak úgy, hogy az elkövetkező néhány hónapban – amíg kiderül, hogy a pénztárunk talpon marad vagy sem, illetve elkezdődik a végelszámolás és letelik a 30 nap – esetleg hoznak egy számukra kedvező alkotmánybírói döntést. Más értelmezésben viszont a „kiszereződés” a január 31-i nyilatkozathoz kapcsolódik, vagyis hiába kerül vissza – pénztárának megszűnése okán – később az állami rendszerbe a tag, tb-nyugdíját a hátralévő időszakra mindenképpen elbukja, sőt, ez esetben pénztári megtakarítását is. Nagy tehát a rizikó, erre nem érdemes játszani.

17 Január 31-ét követően, bármikor máskor visszaléphetek még a tb-be?

■ Ezzel kapcsolatban ellentmondásosak a nyilatkozatok. A törvényben nincs utalás erre, az ONYF hivatalos válasza szerint viszont nem.

18 Mi lesz, ha nem lépek vissza, de olyan kevés tagja marad a pénztáramnak, hogy a korábbinál jóval drágábban tud csak működni, s így esetleg a költségek felemésztik a hozamokat?

■ Ez nem történhet meg. A hozamokból kizárólag a vagyonkezelés díja vonható le (év elejétől legfeljebb a kezelt portfólió 0,2 százaléka), a működési költség nem. Ez utóbbit az új tagdíjak (a felfüggesztés idejében a tartalékok) fedezik, de a költségplafon itt is nagyon alacsony, a tagdíjak 0,9 százaléka.

19 Elég lesz a fenti díj a kiadásokra? Nem fog csődbe menni a pénztáram?

Átlépni vagy maradni? Nyugdíjdilemma **Az összeállítást Fekete Emese készítette.**

Figyelő

■ Nem fog csődbe menni, de a kérdés ettől még jogos. Valószínűleg a pénztárak mögött álló pénzügyi csoportok, nagyvállalatok néhány évig hajlandóak lesznek megfinanszírozni a működést. Ellenkező esetben több forgatókönyv képzelhető el: pénztárak összeolvadása vagy végelszámolása.

20 Mi lesz, ha a folyamat végén egyetlen pénztár sem marad?

■ Ezt a helyzetet, ha előáll, kezelnie kell majd az Országgyűlésnek. A mostani szabályok szerint a tagok végső soron az állami rendszerbe kerülnének át, de a már említett joghézag miatt nem tudni, milyen feltételekkel. Az remélhetőleg nem reális, hogy ez esetben mindent bukjanak: az állami nyugdíjukat és a pénztári megtakarításaikat is.

10 kérdés és válasz azoknak, akik visszalépnek a tb-be

1 Mikor szűnik meg a magánpénztári tagságom?

■ 2011. március 1-jén.

2 Egész pontosan milyen pénzt vehetek fel a pénztárból, ha átlépek?

■ Az infláció mértékét meghaladó hozamot (a reálhozamot) és a tagdíj-kiegészítést.

3 Miért nem vehetem fel a teljes hozamot?

■ Mert a törvény mást ír elő.

4 Mit jelent a tagdíjkiegészítés?

■ A havi tagdíjat a munkáltató vagy a munkavállaló a bruttó jövedelem legfeljebb 10 százalékára minden hónapban kiegészíthette.

5 Kinek és meddig kell kiszámolni a reálhozamot?

■ A pénztárnak kell kiszámítania a PSZÁF által jóváhagyott ütemtervnek megfelelően, valamikor az év közepéig bezárólag. Az elszámolásra is akkor kerül sor.

6 Hogyan számítják ki a reálhozamot?

■ Először minden tagra egyenként kiszámítják azt, mennyi lenne a számlaegyenlege, ha a hozam a tagság időtartama alatt megegyezett volna az inflációval. Ha a tényleges egyenleg ennél magasabb, a különbözet a reálhozam.

7 Hogyan vehetem fel a pénzt?

■ Készpénzben, banki átutalással, önkéntes nyugdíjpénztárba történő utalással vagy a tb-rendszeren belüli majdani egyéni számlán történő jóváírással.

8 A felvehető rész valóban adómentes?

■ Igen. Sőt, ha a tagdíj-kiegészítést és a reálhozamot önkéntes nyugdíjpénztárba utaltatja a tag, akkor további 20 százalékkal (legfeljebb 300 ezer forinttal) az állam is kiegészíti az összeget.

9 Meddig kell nyilatkozni a reálhozam felvételéről?

■ Február 28-ig. Aki nem nyilatkozik, azt a pénztára márciusban erre felszólítja, de ha a tag 30 napon belül ekkor sem rendelkezik, akkor a pénzt a lakcímeire kézbesítik. Ha ez eredménytelen, akkor az összeget a tb egyéni számláján fogják jóváírni.

10 Az eddigi megtakarításaim milyen formában kerülnek át az állami pillérbe?

■ A magánnyugdíjpénztár nem likvidálja a tagok portfóliójában lévő eszközöket. Nem készpénzt ad át, hanem állampapírokat, részvényeket és egyéb értékpapírokat a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alap részére.

10 kérdés és válasz azoknak, akik a jogorvoslatban bíznak

1 Ki és milyen jogi fórumokon támadta meg a kormány által elfogadott nyugdíjtörvényt?

■ A Stabilitás Pénztárszövetség lapzártáig fél tucatnyi beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz (AB), továbbá számos magánszemély is arra kérte a testületet, hogy tegye semmissé a nyugdíjtörvények és a kormányrendelet egészét, illetve a jogszabályok bizonyos pontjait. Ha ez nem történik meg, akkor a pénztárszövetség az Európai Unió illetékes bíróságához fordul jogorvoslatért.

2 Mikorra várható alkotmánybírói döntés?

■ A pénztárszövetség soron kívüli eljárást kért az AB-tól, de a testület legkorábban február végén, március elején határozhat a kérelmekről.

3 Brüsszeltől nem kértek segítséget a pénztárak?

■ A Stabilitás Pénztárszövetség megkereste José Manuel Barrosót, az Európai Bizottság elnökét és a bizottság további két vezető tisztségviselőjét is. Arra kérték őket, vizsgáltsák ki a magyarországi nyugdíjpénztárak ügyét. Barroso titkársága január első hetében annyit jelzett írásban, hogy hamarosan részletes választ küldenek.

Átlépni vagy maradni? Nyugdíjdilemma **Az összeállítást Fekete Emese készítette.**

Figyelő

Egyébiránt ha nemzetközi fórumokra terelődik az ügy, annak leghamarabb másfél, de inkább két-három év múlva lehet eredménye.

4 Ha a jogorvoslatban bízom, mi a legkritikusabb pont a törvényben és a kormányrendeletben?

■ A diszkrimináció. A törvény hátrányosan megkülönbözteti a pénztárban maradókat a visszalépőkkel szemben. A jövőben a munkáltató mindkét csoport után fizeti a 24 százalékos – adójellegű, nyugdíj-hozzájárulásra keresztelt – nyugdíjjárulékot, de ezért cserébe a magánpénztárban maradók semmit nem kapnak, a visszalépők viszont teljes állami nyugdíjat. Ez alapján mégis lehetetlen megtámadni a jogszabályokat, miután az AB – a tavaly októberben hozott parlamenti döntés értelmében – nem vizsgálhatja az adókat és járulékokat érintő törvényeket. Nem meglepő tehát, hogy az ONYF által a lapunknak küldött hivatalos válasz értelmében „az elfogadott törvények összhangban vannak a jogszabályi előírásokkal és az alkotmányossági kritériumokkal, kritikus pontot nem tartalmaznak”. Az alkotmánybírói beadványok pedig éppen ezért nem a diszkriminatív állapot megszüntetésére irányulnak, hanem a jogbiztonság, a tulajdon és az emberi méltóság védelmének a visszaállítására.

5 A visszaléptetés módjába jogilag bele lehet kötni?

■ Talán igen. A jogszabályok elfogadhatatlanul szűkre szabták a választáshoz rendelkezésre álló időt, és indokolatlanul megnehezítették a nyilatkozattétel módját.

6 Előfordulhat, hogy ha egy bíróság jogtalanak mondja ki a törvény bizonyos pontjait, akkor visszafordítják a rendszert?

■ Amennyiben az AB még azelőtt semmissé tenné a törvényt, hogy tömegek megmozdulnának a pénzüikkel, úgy elvileg és technikailag visszaállítható a magánpénztári pillér. Ha csak később születik bírósági határozat, vagy évek múltán, a későbbi országgyűlési választások bármelyikének eredményeként a parlamentben, akkor pláne nincs erre esély. Ez esetben legfeljebb a pénztártagok valamiféle kártalanítása jöhet szóba.

7 Milyen kártalanításról lehet szó?

■ Esetleg arról, hogy a pénztárban maradók is megkapják a szolgálati éveket a 24 százalékos nyugdíj-hozzájárulásért cserébe.

8 Érvelhetek úgy, hogy nem akartam visszalépni, csak passzívan sodródtam a jogszabályváltozással? Ha később ellenkező irányban változna a rendszer, akkor az automatizmus visszafelé is működhet?

■ Nem valószínű, hogy ez a logika működik, de nem lehet előre megmondani, egy bírósági vagy későbbi parlamenti döntés nyomán milyen lehetőségek állnak elő.

9 Tudom, hogy nem kell semmit tennem, ha visszalépek, de érdemes bármi extra nyilatkozattal bebiztosítanom magamat arra az esetre, ha változna a rendszer?

■ Efféle extra nyilatkozatok biztosan nem ártanak. A Stabilitás Pénztárszövetség elkészített egy nyilatkozatot a visszalépők számára (letölthető a szervezet honlapján „jogfenntartó nyilatkozat” címmel), amelyben arról nyilatkozik a pénztártag, hogy ha valóban szabadon választhatna, akkor nem ezt a kényszerű döntést hozta volna meg. A postán, feladóvevénnyel és tértivevénnyel az ONYF-hez eljuttatandó dokumentumnak (levélcím: 1392 Budapest, Pf. 251.) később lehet jelentősége.

10 Ha a pénztárban maradok, érdemes a nyugdíjbiztosítási szervnél tett nyilatkozaton kívül aláírom bármilyen más dokumentumot egy későbbi kártalanítás érdekében?

■ A pénztárszövetség jogásza a maradóknak is elkészített egy dokumentumot (a „pénztártagság fenntartására szóló nyilatkozat” – szintén letölthető a szervezet honlapjáról). Ez lényegét tekintve nem különbözik attól, amelyet a nyugdíjbiztosítási szervnél kell személyesen aláírni, de egy bekezdéssel több. Ez utóbbiban a pénztártag már most leszögezi, hogy amennyiben a törvény legkritikusabb paragrafusát (az állami nyugellátásra jogosító szolgálati idő elvesztését) megsemmisítenék, vagy hatályon kívül helyeznék, úgy igényt tart a kártérítésre. Más kérdés, hogy ezt a nyilatkozatot a nyugdíjbiztosítási szervek az elmúlt napokban nem fogadták be, de hogy miért nem, azt nem köztölték.